

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Toen de morgen kwam (Piet Prins)	
	God zal u niet verlaten, al zijt gij nu bezwaard	9
3	De tirannie verdrijven (Piet Prins)	
	De tirannie verdrijven, die mij mijn hart doorwondt	59
4	Onder de Geuzenvlag (Piet Prins)	
	Als een held zonder vrezen, mijn edel bloed gewaagd	93
5	Heiligerlee	
	Graaf Adolf is gebleven in Friesland in de slag	120
6	Maastricht	
	Die, bij Maastricht begraven, bevreesde mijn geweld	122
7	Dillenburg	
	Ben ik van Duitsen bloed	124
8	Structuur en Strekking van het Wilhelmus (Opbouw en Betekenis)	
	Na 't zuur zal ik ontvangen van God mijn Heer dat zoet	126
9	Wat het Wilhelmus vertelt	
	Mijn schild ende betrouwen zijt Gij, o God, mijn Heer	132
10	Het Wilhelmus en de Bijbel	
	Als David moest vluchten voor Saul de tiran	134
11	Het ontstaan van het Wilhelmus	
	Den Vaderland getrouwe blijf ik tot in den dood	138
12	Marnix, de dichter van het Wilhelmus	
	Oorlof, mijn arme schapen, uw herder zal niet slapen	141
13	Het oudste en mooiste volkslied	
	Een Prince van Oranje ben ik vrij onverveerd	144
14	(.....) en de 80-jarige oorlog	
	Dat ik u helpen mag	145
15	Bij de gratie Gods	
	De Heer van hierboven Die alle ding regeert	146
16	Guido de Brès en de Nederlandse Geloofsbelijdenis	
	Voor God wil ik belijden	148
17	Oranjestamboom	
	Mijn broeders hoog van namen hebben het u ook vertoond	150
18	Bezienswaardigheden	
	Mijn ruiters zag men draven, zeer moedig door het veld	154

Wilhelmus van Nassouwe
ben ik van Duitsen bloed,
den vaderland getrouwe
blijf ik tot in den dood.
Een Prince van Oranje
ben ik vrij onverveerd,
den koning van Hispanje
heb ik altijd geëerd.

In Godes vrees te leven
heb ik altijd betracht,
daarom ben ik verdreven,
om land, om luid' gebracht.
Maar God zal mij regeren
als een goed instrument,
dat ik zal wederkeren
in mijnen regiment.

Lijdt u, mijn onderzaten,
die oprecht zijt van aard,
God zal u niet verlaten,
al zijt gij nu bezwaard.
Die vroom begeert te leven
bidt God nacht ende dag,
dat Hij mij kracht wil geven,
dat ik u helpen mag.

Lijf en goed al te zamen
heb ik u niet verschoond;
mijn broeders hoog van namen
hebben 't u ook vertoond:
Graaf Adolf is gebleven
in Friesland in den slag;
zijn ziel in 't eeuwig leven
verwacht den jongsten dag.

Edel en hoog geboren
van keizerlijken stam,
een vorst des rijks verkoren,
als een vroom Christenman
voor Godes woord geprezen,
heb ik vrij, onversaagd,
Als een held zonder vrezen
mijn edel bloed gewaagd.

Mijn schild ende betrouwen
zijt Gij, o God, mijn Heer!
Op U zo wil ik bouwen,
verlaat mij nimmermeer!
Dat ik toch vroom mag blijven,
Uw dienaar t' aller stond:
de tirannie verdrijven,
die mij mijn hart doorwondt.

Van al die mij bezwaren
en mijn vervolgers zijn,
mijn God, wil toch bewaren
den trouwen dienaar dijn;
dat zij mij niet verrassen
in hunnen bozen moed,
hun handen niet en wassen
in mijn onschuldig bloed!

Als David moest vluchten
voor Saul den tiran,
zo heb ik moeten zuchten
met menig edelman.
Maar God heeft hem verheven
verlost uit aller nood,
een koninkrijk gegeven
in Israël zeer groot.

Na 't zuur zal ik ontvangen
van God mijn Heer dat zoet;
daarnaar zo doet verlangen
mijn vorstelijk gemoed:
dat is, dat ik mag sterven
met eren in dat veld,
een eeuwig rijk verwerven
als een getrouwe held.

Niets doet mij meer erbarmen
in mijnen wederspoed,
dan dat men ziet verarmen
des konings land en goed;
dat u de Spanjaards krenken,
o edel Neêrland zoet,
als ik daaraan gedenke,
mijn edel hart dat bloedt.

Als een prins opgezeten
met mijner heires kracht,
van den tiran vermeten,
heb ik den slag verwacht.
Die, bij Maastricht begraven,
bevreesde mijn geweld;
mijn ruiters zag men draven
Zeer moedig door dat veld.

So het de wil des Heeren
op dien tijd had geweest,
had ik geern willen keren
van u dit zwaar tempeest.
Maar de Heer van hierboven
Die alle ding regeert,
Dien men altijd moet leven,
en heeft het niet begeerd.

Seer prins'lijk was gedreven
mijn prinselijk gemoed,
standvastig is gebleven
mijn hart in tegenspoed.
Den Heer heb ik gebeden
van mijnes harten grond,
dat Hij mijn zaak wil reden,
mijn onschuld doen oorkond.

Oorlof, mijn arme schapen,
die zijt in groten nood,
uw herder zal niet slapen,
al zijt gij nu verstrooid!
Tot God wilt u begeven,
zijn heilzaam woord neemt aan
als vrome Christen leven
't zal hier haast zijn gedaan!

Voor God wil ik belijden
en Zijner grote macht,
dat ik te genen tijden
den koning heb verwacht,
dan dat ik God den Heere,
der Hoogster Majesteit,
heb moeten obediëren
in der gerechtigheid.

1. Inleiding

Wanneer hoor je het Wilhelmus? Bedenk eens drie gelegenheden. Weet jij hoeveel coupletten het Wilhelmus heeft? Hoeveel ken je er? Wist je dat het Wilhelmus het oudste en mooiste volkslied ter wereld is? In dit werkboek zul je daar vanzelf achter komen. Allerlei aspecten komen aan de orde. Natuurlijk allereerst de geschiedenis.

Zo'n 50 jaar geleden stond er in het Gereformeerd Gezinsblad elke dag een feuilleton (vervolgverhaal) van Piet Prins. Zo zijn de boeken rond Snuf de hond ontstaan. Daarna vond Piet Prins de stof voor een nieuwe serie in de geschiedenis van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648).

Piet Prins was niet alleen de schrijver van deze vervolgh verhalen, hij was ook de hoofdredacteur van het Gereformeerd Gezinsblad, het latere Nederlands Dagblad. En Piet Prins zat in de Tweede Kamer voor het GPV, het Gereformeerd Politiek Verbond (overgegaan in de ChristenUnie). In de Tweede Kamer heette hij gewoon Pieter Jongeling. Piet Prins was dus zijn pseudoniem (schuilnaam). Hij was een bekende Nederlander. Door zijn parlementaire werk in Den Haag en z'n werk voor de krant, eerst in Groningen en later in Amersfoort, zat hij veel in de trein. Hij vertelde eens dat hij juist dan de vervolgh verhalen voor de krant schreef. Stukje voor stukje, en zo'n stukje eindigde meestal op een spannend punt. Dan moest je weer een hele dag wachten om te weten hoe het verder ging. Dat gold dus ook voor Piet Prins zelf: hoe zal het verder gaan?

Als kinderen holden we uit school om als eerste de krant te pakken. We vochten er thuis gewoon om. De feuilletons werden uitgeknipt en in een schrift geplakt. Later verscheen het verhaal in boekvorm bij Uitgeverij De Vuurbaak en nog weer later (1980) als stripboek. De Vuurbaak gaf toestemming om gedeeltes over te nemen uit deze stripboeken, die helaas niet meer in de handel zijn:

Toen de morgen kwam / De tirannie verdrijven / Onder de Geuzenvlag

Als je deze spannende verhalen leest, krijg je een goed beeld van de tijd waarin het Wilhelmus is ontstaan. Dat was aan het begin van de Tachtigjarige Oorlog. Om het Wilhelmus goed te begrijpen, is het belangrijk dat je de geschiedenis kent. Natuurlijk kun je die uit geschiedenisboeken leren, maar gemakkelijker en misschien ook wel indringender is het wanneer je er een mooi verhaal over leest. Per bladzijde moet je meestal wel een paar vragen beantwoorden. Soms gewoon uit de tekst, soms ook wel eens met behulp van internet, of vanuit de Bijbel. De antwoorden schrijf je netjes leesbaar in je eigen werkboek.

Tussendoor maak je een paar uitstapjes. Veel lees- en werkplezier!

Sommige hoofdstukken hebben een * gekregen. Dit betekent dat zo'n hoofdstuk niet tot de basisstof behoort.

Als je het hele boek hebt doorgewerkt, weet je heel wat meer van het Wilhelmus, het Nederlandse volkslied. Het oudste en mooiste ter wereld! In het Wilhelmus, het tweede couplet, staat:

Maar God zal mij regeren als een goed instrument

Dat gold voor Willem van Oranje, dat geldt hoop ik ook voor jou. Bestudering van het Wilhelmus heeft dus iets van instrumentkunde. Dat woord staat ook op het certificaat dat je krijgt wanneer je het hele boek hebt doorgewerkt en je werkboek hebt ingevuld.

Je mentor of de docent Nederlands zal regelmatig controleren hoe het gaat en hoever je bent. Van tijd tot tijd zal hij/zij dan de datum noteren en een paraaf zetten.

Natuurlijk kun je ook andere leraren betrekken, bijvoorbeeld geschiedenis, godsdienst, etc. Doe dat vooral, samen weet je meer. Het Wilhelmus is een lied-van-samen. Hoe verschillend Nederlanders ook zijn, samen zingen ze het Wilhelmus.

De moeite waard om er wat meer over te weten!